

A Mátra Múzeum természettudományi szerzeményezési stratégiája az elmúlt ötven évben (1966–2016)

FÜKÖH Levente

*Magyar Természettudományi Múzeum Mátra Múzeuma, 3200 Gyöngyös, Kossuth Lajos utca 40.
E-mail: levente.fukoh@gmail.com*

Összefoglalás – A Mátra Múzeum (ma a Magyar Természettudományi Múzeum Mátra Múzeuma) alapítása óta elsődlegesen a természettudományi gyűjtemények fejlesztésére fókuszált. Ennek érdekében alakította ki szerzeményezési stratégiáját, melyben a munkatársak tervezett gyűjtőtevékenysége mellett jelentős szerepet kaptak a célirányos vásárlások. Tovább gazdagították a gyűjteményeket az ajándékozás útján a múzeumba került preparátumok. Sok esetben jelentős profilbővülést eredményeztek a múzeum történetében bekövetkezett átszervezések is.

Kulcsszavak – Gyöngyös, Magyarország, Mátra, Múzeum, természettudomány

BEVEZETÉS

Az 1887-ben alapított, majd 1951–55 között újrászervezett Mátra Múzeum gyűjteményei között a természettudomány mindig vezető helyet kapott. Már alapításkor azt a célt tűzte ki a vezetőség, hogy a múzeum gyűjtőterülete terjedjen ki az egész ország területére. Egy fennmaradt feljegyzés szerint 1903-ban gyűjteményei között a természettudomány 60,7%-os arányú volt. Sajnálatos módon a többszöri átszervezések, a tüzek és végezetül a 2. világháború szinte teljesen megsemmisítették a gyűjteményt. Az újjászervezéskor elsődlegesen természettudományi múzeum kialakítása volt a cél, azonban ezt az akkori kultúrpolitika nem engedte, helyette azt az akkor általánosan elfogadott múzeumi felépítést javasolta, hogy mind az öt muzeológiai szakterület (régészet, helytörténet, néprajz, képzőművészet, természettudomány) legyen képviselve a gyűjtemények között. Annak hogy végül a természettudomány kedvezményezett helyzetbe került minden bizonnyal Kovács Istvánnak is nagy szerepe volt, aki ebben az időben a Művelődésügyi Minisztérium Múzeumi Osztályán dolgozott, de képzettségét és korábbi foglalkozását tekintve természettudományos muzeológus volt. Ennek is köszönhető, hogy az 1957-ben megnyílt kiállításban a természettudományi terület kiemelt helyet kapott, s a szakmai megvalósításban olyan szakemberek vettek

részt, mint Jakucs Pál – a forgatókönyv írója – aki ekkor a Természettudományi Múzeum Növénytárában dolgozott.

A múzeum élére 1964-ben nevezték ki főállásban Nagy Gyulát, aki a korábbi törekvéseknek megfelelően a természettudományos kutatást tekintette az intézmény fő feladatának. Ennek érdekében került át az egri múzeumból 1965-ben a teljes gyűjteményi anyaggal Gyöngyösre Jablonkay József lepidopterológus. Őt tekintjük a Mátra Múzeum rovargyűjteménye alapítójának. Munkásságának eredményeként gyors ütemben kezdett fejlődni a gyűjtemény. Saját gyűjtései mellett – önéletírásából ismert, hogy 1965–67 között 615 fajt sikerült begyűjtenie – szervezőmunkájának köszönhetően egykori egri gyűjtőtársainak lepkeanyaga, illetve tudománytörténeti jelentőségű rovaranyaga is a múzeumban került elhelyezésre.

Jablonkay érkezése után pár év múlva további két kutatóval (Varga András és Solti Béla) bővült a természettudományi gyűjtemény, akik újabb szakterületeken (csiga és gerinces) kezdték meg a gyűjteménygyarapítást.

Jelentős változást hozott a Megyei Múzeumi Szervezet keretébe tartozó intézmény életében az 1985-ös év, ekkor egy átszervezés eredményeként a Mátra Múzeumba került át a nemzetközileg is ismert őslénytani gyűjtemény. A múzeum élére paleontológus került (Fűkőh Levente), s gyors ütemben történt további szakemberek (Földessy Mariann entomológus, Bánkuti Károly botanikus) alkalmazása. A muzeológusok mellett két gyűjteménykezelő is kinevezésre került, majd a szakember-létszám egy további entomológussal (Kovács Tibor) bővült. Ez a szakember-ellátottság megfelelő alapot biztosított a gyűjtemények tervezett kutatóprogramok mentén történő bővítésére. A gyűjtések a Mátra térsége mellett az egész ország területére kiterjedtek, sőt egyes esetekben sor került határon túli területeken történő gyűjtésekre is.

A 2010-es évektől a múzeum személyi állománya nyugdíjazások és átszervezések következtében jelentősen megváltozott.

A következőkben röviden, a teljesség igénye nélkül, a legjelentősebb gyarapodások kiemelésével tekintjük át azt az öt évtizedes szerzeményezési munkát, melynek eredményeként mára a Mátra Múzeum az ország második legnagyobb természettudományi gyűjteményével rendelkező muzeális közgyűjtemény lett (FÖLDESSY & FŰKÖH 2013).

MÚZEUMI GYŰJTÉSEK: TÁJKUTATÁSI ÉS TEMATIKUS KUTATÁSI PROGRAMOK

A Mátra Múzeumban 1976-ban értek meg a feltételek egy komplex kutatási program tervbe iktatására. Ez év október 28-án ült össze az az értekezlet, amely megtárgyalta *Az Északi-középhegység természeti képe* című téma célkitűzéseit, végre-

hajtásának indokait és módszerét. Az értekezleten 10 intézmény 24 képviselője és három magánkutató jelent meg. Az elgondolás körvonalait felvázoló előadást Kovács István a Magyar természettudományi Múzeum főigazgató-helyettese, vezető szakfelügyelő, és Pócs Tamás botanikus tartotta. A gyűjtő és feldolgozó munkák 1977 tavaszán 34 kutató bevonásával kezdődtek meg (VARGA 1978–79) és mintegy 10 éven keresztül, 1986-ig folytak, de egyes csoportok esetében a gyűjtés és feldolgozás később sem állt le. A kutatásban részt vállalók munkásságukról a múzeum kiadványában – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* – adtak számot, melynek első kötete 1972-ben jelent meg, s 2017-ben a 40. kötet is megjelenik. A táj kutatási program eredményeként eddig öt supplementum kötet is elkészült, melyek között több évtizedes tematikus gyűjtések eredményeként létrejött monográfiák találhatók (TÓTH 2008, 2009, 2012).

A kutatói állomány fentiekben felvázolt bővülése új tematikus kutatások indítását is lehetővé tette, amelyeknek anyagi hátterét egyrészt az intézményi költségvetés, másrészt különböző pályázati pénzek (OTKA, NKA) tették lehetővé.

Az úgynevezett *Holocén program* keretében Magyarország fiatal negyedidőszaki üledékeinek, illetve azok Mollusca (puhatestű) faunájának biosztratigráfiai vizsgálata indult meg, mely elsődlegesen a Dunántúl fiatal süllyedékterületein történt. Ez a munka jelentősen kibővítette a korábban inkább csak a Bükk területére koncentrált vizsgálatokat, s az évtizedek alatt az egyik legjelentősebb (kb. hatezer tételes) negyedidőszaki puhatestű gyűjteményt hozta létre.

A múzeum volt a hazai malakológiai kutatások egyik központja, amit az 1985–2014 között megjelent Malakológiai Tájékoztatók (Malacological Newsletter) kötetei, valamint a kvarterkutatás eredményeit összefoglaló *Quaternary Malacostratigraphy in Hungary* (FÜKÖH *et al.* 1995) is fémjelez.

A rovtartani, és a recens malakológiai gyűjtések az ország több pontján, a füves területeken és a nedves élőhelyeken folytak. Főleg természetvédelmi területek és nemzeti parkok faunáinak feltárása volt a cél, amellyel a múzeum csatlakozni tudott azokhoz a vizsgálatokhoz is, melyeknek szervezője a Magyar Természettudományi Múzeum volt: Szigetköz-kutatás, Duna-Dráva Nemzeti Park kutatása, Hanság-kutatás, stb.

Ezek a munkák lehetővé tették, hogy a már korábban is meglévő gyűjteményi egységek mellett olyan új gyűjtemények is kialakuljanak, mint a poloska (Heteroptera)-gyűjtemény (jelenleg kb. 30 ezer példány), vagy a szitakötő (Odonata)-gyűjtemény (exuvium és lárv). Ez utóbbi eredményességét mutatja, hogy időszakosan kiadásra került az *Odonata – stadium larvale* című kiadvány, mely a speciális kutatási terület szakmai kiadványa volt. Ugyancsak speciálisnak mondható a cincér-rágásképző gyűjtemény, mely jelenleg az állandó kiállításban tekinthető meg.

A gerinces gyűjteményben a montírozott és bőrbe tömött példányok gyarapodása mellett folyt egy speciális összehasonlító csontgyűjtemény kialakítása,

melynek eredményeként jelent meg többek között az európai kistermetű sólymok összehasonlító csonttani vizsgálatát bemutató monográfia (SOLTI 1996).

A továbbiakban a múzeum munkatársainak az elmúlt öt évtizedben folytatott gyűjtő és feldolgozó tevékenységét nem részletezzük, azokról a múzeum és a szakterületek tudományos kiadványai részletesen tájékoztatnak.

MUZEOLÓGIAI ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI SZEMPONTBÓL KIEMELKEDŐ GYŰJTEMÉNYEK

A múzeum szakmai- és gyűjtő-tevékenységének egyik speciális területe volt az iskolai gyűjtemények teljes, vagy részleges anyagának megszerzése. A múzeum szerzeményezési tevékenysége során célul tűzte ki a Heves megye iskoláiban levő természettudományi gyűjtemények felülvizsgálatát két okból: egyrészt, hogy a gyűjtemények állagának fenntartásához tanácsot s szükség esetén segítséget is nyújtson, másrészt, hogy az iskolai oktatás szükségleteit meghaladó tudományos vagy történeti jelentőségű anyag számára múzeumi elhelyezést és ezzel tartós védelmet biztosítson. A múzeum felhívására beérkezett tájékoztatások alapján több iskolában megtörtént a gyűjtemények revíziója, s azokban szép számmal találtunk kimondottan muzeális értékeket, egyebek közt a hazánk területéről már kipusztult vagy kipusztulóban levő madárritkaságokat (pl. reznektűzok, talpastyúk, pásztormadár), továbbá a múzeumi gyűjteményekből hiányzó tropikus madárfajok preparátumait, vagy éppenséggel tudománytörténeti jelentőségű rovargyűjteményt. Az iskolák szívesen vállalkoztak a ritka, muzeális jelentőségű gyűjteményi egységek átadására. Ennek a feltáró munkának főbb eredményei az alábbiak:

Kempelen Radó (1815–1892) rovargyűjteménye

A múzeum rovargyűjteményében kiemelt helyet foglal el Kempelen Radónak – Kempelen Farkas híres magyar polihisztor unokájának – bogár- és lepkegyűjteménye. A pénzügyi hivatalnokként dolgozó Kempelen hivatali elfoglaltsága mellett, minden lehetőséget kihasználta, hogy a természettudományokkal, azon belül főleg rovarattal foglalkozzon, merő kedvtelésből.

Kora több kiemelkedő természettudósával tartotta a kapcsolatot, többek között a botanikus Haynald Lajossal. Tudományos célú ismeretségük később egész életre szóló barátsággá fejlődött (POZDER 1982–83).

Nyugalomba vonulása után kizárólag tudományos munkásságának élt. A létrehozott rovargyűjteményét (1246 lepkefaj 3716 példánya és 3291 bogárfaj 10 365 példánya) 1886. február 18-án kelt adományozó levelében az Egri Főgymnasiumnak adta.

A hányatott sorsú gyűjteményt 1963-ban Jablonkay József entomológus, mentette meg a biztos pusztulástól. A Kempelen-anyag 1965-ben került a Mátra Múzeum gyűjteményébe. Sajnálatos, hogy a gyűjtemény példányai lelőhelyadatokkal nincsenek ellátva, ennek ellenére kiemelkedő tudománytörténeti értékkel bírnak.

A tudomány örökre megőrizte nevét a róla elnevezett *Melitaea kempeleni* Aigner-Abafi 1906 lepkefajjal.

Petényi Salamon János (1799–1855) és Czzyk Ede (1851–1899) hagyatékai

A középiskolai gyűjtemények revíziója során került a Mátra Múzeumba egy hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), amelyről kiderült, hogy Petényi Salamon Jánosnak, a magyar tudományos madártan megalapítójának a gyűjteményéből származik. A preparátum talapzatán a felirat (a korábban használatos fajnévvel):

Falco cineraceus juv.
in transitu 30 april 827
in Tapjo-szent-márton
Petényi

Mivel Petényinek a Magyar Természettudományi Múzeumban őrzött preparátumai 1956-ban elégték, így ma a Mátra Múzeum őrzi a bizonyíthatóan Petényi által preparált egyetlen madárpéldányt. A gyűjtemény másik preparátumán (kékes rétihéja, *Circus cyaneus*) felirat nem található, de szakmuzeológusok szerint a preparálás technikája alapján valószínűsíthető, hogy ez is a Petényi-gyűjtemény része volt.

Szintén középiskolai szertárból kerültek elő egy másik neves ornitológusunk, Czzyk Ede gyűjteményének maradványai (58 tétel). Az összes preparátum – madarak és kisebb emlősök – eredeti, nyomtatott, Czzyk Ede felírással cédulákkal van ellátva, s ezeken a gyűjtő kézírása is megtalálható (SOLTI 1977).

Gotthárd Dénes (1905–?) herbárium

Muzeológiai szempontból az első helyen kell említenünk Gotthárd Dénes autodidakta botanikust, akit a Mátra Múzeum herbárium alapítójának tekinthetünk.

Gotthárd Dénes 1979-ben csatlakozott az *Északi-középhegység Természeti Képe* programhoz. Indulásként mintegy 2000 herbáriumi lapot ajándékozott a múzeumnak, majd 1992-ben teljes, több mint 12 000 herbáriumi lapból (30 ezer tétel) álló gyűjteményét, amely a hazai flóra fajainak közel hetven százalékát tartalmazza (BÁNKUTI 1999). Gyűjtéseit elsősorban a Pilis, a Mátra, a Bükk, a Börzsöny, a Vértes, a Budai-hegység, a Visegrádi-hegység, a Naszály, Ócsa és Dabas térségében végezte, de nemzetközi cserék révén számos más ország anyaga is megtalálható lapjai között. A múzeumba került gyűjtemény besorolását követően

az addig publikálatlan gyűjtemény adatainak közzététele az 1990-es évek végén kezdődött (BÁNKUTI 1999) és napjainkban sem fejeződött be.

ADOMÁNYOK

Az iskolai gyűjtemények mellett jelentős azoknak a gyűjteményeknek a száma, melyeket a gyűjtő vagy örökösei adományoztak a múzeumnak, vagy jelképes összegért sikerült megvásárolni. Ezek között különböző tételszámú herbáriumot, rovar-, gerinces- és csiga-gyűjteményt találunk, melyek ma a múzeum törzsgyűjteményébe vannak besorolva, nem képeznek önálló egységeket. Alább a teljesség igénye nélkül csak a legjelentősebb szerzeményeket említjük (1. táblázat), további kisebb gyarapodások a múzeum éves jelentéseiben kerültek regisztrálásra.

Budai Géza (1930–2003) vadászhagyatékát felesége, Budai Magdolna ajánlódta a múzeumnak.

Hidasi József (1926–) bőrbe preparált madaraival lényegében megalapozta a madárgyűjteményünk egzotikus részlegét (SOLTI 1989, 2002).

Dr. Margitai Becht András magángyűjtő ajándékaként a múzeumba ritka, több kontinensről származó juh és kecske fajokat tartalmazó trófea-gyűjtemény került.

Radetzky Jenő (1908–1991) ornitológus, a hazai madárvédelem és madártani ismeretterjesztés kiemelkedő alakja. Halála után az agárdi Chernel István Madárvártáról 53 montírozott madárpreparátuma került a Mátra Múzeumba.

Véghegyi Lajos (1895–1940) paleontológus, mammológus. Középiskoláit szülőhelyén, Esztergomban végezte, majd a Királyi József Műegyetemen tanult, végül a Tudományegyetem bölcsészkarán fejezte be tanulmányait 1922-ben. Már középiskolás korától érdeklődött a barlangkutatás és a paleontológia iránt. 1913-ban felfedezte a Strázsa-hegyi barlangot. Összehasonlító céllal készített egy recens emlősgyűjteményt, melynek különösen a denevér-anyaga jelentős (CZAJLIK 1982, CZAJLIK 1986).

Lénárt Lajos (1922–2011) a magyar vadászat és vadgazdálkodás kiemelkedő egyénisége. Trófeagyűjteményének legjelentősebb darabjait özvegye ajándékozta a múzeumnak 2013-ban.

Reskovits Miklós (1891–1964) Jablonkay József közvetlen gyűjtőtársa volt. A rovargyűjtéssel már gyermekkorában megismerkedett. 1924-től komoly és rendszeres lepkegyűjtőnek számított, aki különösen a Bükk-hegységből szolgáltatott értékes lepkészeti eredményeket. Nevét az *Adela reskovitsiella* Szent-Ivány, 1945, a *Pieris mannii reskovitsi* Gozmány, 1968, a *Reskovitsia* genus Szent-Ivány, 1942 és a *Reskovitsia alborivularis* Eversmann, 1844 fajok őrzik.

Petró Ede (1941–2012) mezőgazdasági mérnök, növényvédelmi szakmérnök. Malakológiai érdeklődése középiskolás kora óta végigkísérte életét. Éveken keresztül rendszeresen kutatta a Gödöllői-dombság csigafaunáját, de igazi szenvedélye a

1. táblázat. Adományozással a Mátra Múzeumba került gyűjtemények
Table 1. Collections transmitted to the Mátra Museum by donations

Gyűjtő collector	Gyűjtemény típusa type of collection	Gyűjtőhelyek collecting sites	Bekerülés éve year of acquisition	Példányszám / tétel number of specimens / items	Bekerülés módja way of acquisition	Hivatkozás references
Budai Géza	trófeagyűjtemény <i>trophy collection</i>	Kanada, Namíbia <i>Canada, Namibia</i>	2005	6	Budai Magdolna ajándékozása <i>gift of Magdolna Budai</i>	
Hidasi József	bőrbe preparált madarak <i>study skins of birds</i>	Brazília <i>Brazil</i>	1988, 1988	144+42	a gyűjtő ajándéka <i>gift of the collector</i>	SOLTI 1989, 2002
Lénárt Lajos	trófeagyűjtemény <i>trophy collection</i>	elsősorban Magyar-ország <i>mainly in Hungary</i>	2013	~50	gyűjtő özvegyének ajándéka <i>gift of the collector's widow</i>	
Margitai Becht András	juh és kecskafajok trófeagyűjteménye <i>trophies of sheep and goat species</i>	több kontinens <i>several continents</i>	2008	75	a gyűjtő ajándéka <i>gift of the collector</i>	
Petrő Ede	csiga- és kagylógyűjtemény (száraz és alkoholos) <i>snails and shellfish collection</i>	elsősorban Magyar-ország <i>mainly in Hungary</i>	2013-2014	~10 000	a gyűjtő családjának ajándéka <i>gift of the collector's family</i>	
Raderzky Jenő	montírozott madárpreparátumok <i>mounted birds</i>	Magyarország <i>Hungary</i>	1992	53	az agárdi Chernel István Madár-vártáról <i>from the István Chernel Bird Observation Station, Agárd</i>	
Reskovits Miklós	lepkegyűjtemény <i>butterfly collection</i>	Magyarország: Bükk-hegység <i>Bükk Mts, Hungary</i>	1965	8700	ajándékozás <i>as gift</i>	
Véghegyi Lajos	emlősgyűjtemény (csontvázak, bőrpreparátumok koponyával, alkoholos készítmények) <i>mammal collection (skeletons, skulls, etc.)</i>	Magyarország <i>Hungary</i>	1986	461	ajándékozás <i>as gift</i>	CZAJLIK 1982-83, CZAJLIK 1986
Gebhardt Antal	negyedikidőszaki és recens csiga-gyűjtemény <i>Quaternary and recent snails collection</i>	Mecsek, a Villányi-hegység, Zselic <i>Mecsek Mts, Villány Mts, Zselic</i>	1988	232	múzeumok közötti megállapodás <i>agreement between museums</i>	FÜKÖH & KROLOPP 1989

hazai kagylók elterjedésének vizsgálata volt. Gyűjteményének kiemelkedő értékét adják a rendszeres gyűjtésből származó törpekagyló (*Pisididae*) tételek.

Gebhardt Antal (1887–1972) jogász, zoológus, barlangkutató, 1948-tól 1968-ig a pécsi Természettudományi (ma, Janus Pannonius) Múzeum állattárában dolgozott. Faunisztikai, állatföldrajzi kutatásait a Mecsek, a Villányi-hegység, illetve a Zselic területén folytatta. Munkásságának egyik jelentős eredménye a recens és a negyedidőszaki csiga-gyűjtemény létrehozása. Negyedidőszaki gyűjteménye (FÜKÖH & KROLOPP 1989) és recens malakológiai gyűjteményének egy része ma a Mátra Múzeum paleontológiai és malakológiai gyűjteményeiben található.

VÁSÁRLÁS ÚTJÁN MEGSZERZETT GYŰJTEMÉNYEK

Számos jelentős gyűjteményt vásárlás útján sikerült megszerezni a Mátra Múzeum számára. A vásárlás anyagi forrását legtöbb esetben a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) biztosította, Pátkai Imre preparátumait minisztériumi támogatással, míg Podlussány Attila bogárgyűjteményét az NKA mellett a Mátra Múzeum Múzeumbarátok Köre Egyesület anyagi támogatásával sikerült megvásárolni (2. táblázat).

Vertebrata gyűjtemény

Homonnay Nándor (1912–1976) zoológus, geológus, 1946-tól 1951-ig a Magyar Természettudományi Múzeum madárgyűjteményének a vezetője.

Gyéressy Antal (1930–2007) autodidakta ornitológus. 1959-től számos preparátumot ajándékozott a Magyar Természettudományi Múzeumnak.

Németh Márton (1910–1986) biológus, ampelológus, oológus. Szenvedélyes tojásgyűjtő volt; gyűjtéssel és vásárlásokkal az ország legnagyobb tojásgyűjteményét állította össze. A kollekció alapját Cseresnyés Szilárd védett anyaga és további 21 neves gyűjtő anyaga alkotja.

Gyűjteményét, mely 345 faj, alfaj és fajta 7118 fészekaljának 36290 tojását tartalmazza, NKA támogatással sikerült megvásárolni 1990-ben. A gyűjtemény feldolgozása és adatainak tételes publikálása külön kötetben jelent meg (SOLTI 2010).

Pátkai Imre (1916–2003) ornitológus, 1940-től a Madártani Intézet munkatársa, majd 1970-től az igazgatója volt. Fő szakterülete a ragadozó madarak. Az eredetileg több, mint 1000 példányból álló madárgyűjteményének egy része a Madártani Intézetbe került, másik részét a Mátra Múzeumnak 1982-ben minisztériumi támogatással – Dr. Jánossy Dénes hathatós közreműködésével – alkalma nyílt megvásárolni.

A gyűjtemény 224 fajhoz és alfajhoz tartozó 859 db bőrpreparátumból áll. Az anyag 1940 előtti gyűjtésű, és nagy számban tartalmaz ma már igen ritka fajokat, sőt némelyekből (rétiheják, sólymok, cankók, stb.) sorozatokat is (SOLTI 1977).

2. táblázat. Vásárlással a Mátra Múzeumba került gyűjtemények
Table 2. Collections transmitted to the Mátra Museum by purchase

Gyűjtő collector	Gyűjtemény collection	Gyűjtőhelyek collecting sites	Bekerülés éve year of acquisition	Példányszám-tételszám number of specimens / items
Antal István	lepkegyűjtemény <i>butterfly collection</i>	döntően Bükk hegység <i>mainly Bükk Mts</i>	1974	> 10 000
Bába Károly	puhatestű-gyűjtemény <i>molluscs collection</i>	Bükk hegység, Görög szigetek <i>Bükk Mts, Greek Islands</i>	2001	~2300
Buschman Ferenc	Microlepidoptera gyűjtemény <i>Microlepidoptera collection</i>	Mátra-vidék <i>Mátra Mts</i>	2003-2004	~11 000
Drimmer László	puhatestű-gyűjtemény <i>molluscs collection</i>	Vietnam, Ciprus, Jugoszlávia, Kréta / <i>Vietnam, Cyprus, Yugoslavia, Crete</i>	2004	~17 000 (6200 faj / 6200 species)
Gyéressy Antal	montirozott preparátumokból álló madárgyűjtemény	Magyarország <i>Hungary</i>	2009	145
Homonnay Nándor	madárcontváza, emlőscsont és koponya, madártojás, begyartalom <i>skeletons of birds and mammals, mammal bones, birds' eggs, crop contents</i>	Magyarország <i>Hungary</i>	1982	126 37 350 129 (58 faj / 58 species)
Németh László	puhatestű-gyűjtemény <i>molluscs collection</i>	Krim-félsziget, Kaukázus, Törökország, Irán, Bulgária, Keleti-Kárpátok (Ukraina), Kaspi-tenger <i>Crimea, Caucasus, Turkey, Iran, Eastern Carpathians, Caspian Sea</i>	2002	400
Németh Márton	tojásgyűjtemény <i>eggs collection</i>	Magyarország <i>Hungary</i>	1990	36290 tojás (7118 fészekali, 345 faj, alfaj és fajta / 7118 sitting, 345 species, subspecies and forms)
Otró Lajos	puhatestű-gyűjtemény <i>molluscs collection</i>	Magyarország, Horvátország (Adria) <i>Hungary, Croatia (Adria)</i>	1996	~10 000 (1500 taxon)
Pátkai Imre	bőrprenparátum (madarak) <i>skins (birds)</i>	Magyarország <i>Hungary</i>	1982	859 (224 faj és alfaj / 224 species and subspecies)
Podlussány Atrila	bogárgyűjtemény <i>beetle collection</i>	döntően Magyarország <i>mainly Hungary</i>	1992	~50 000
Richnovszky Andor		Magyarország; világtengerek <i>Hungary, seas over the world</i>	1991	~17 000 (6200 faj / 6200 species)
Tóth Sándor	Diptera-gyűjtemény <i>Diptera collection</i>	döntően Mátra térsége <i>Mátra Mts</i>	1994	14 751
Zöld Lajos	lepkegyűjtemény <i>butterfly collection</i>	döntően Bükk hegység <i>mainly Bükk Mts</i>	1981	15 000

Entomológiai gyűjtemény

Antal István (1928–1981) egri amatőr rovarász Jablonkay révén került kapcsolatba a lepkékkel. Közös gyűjtőútjaikon jött létre a főleg a Bükk területéről származó lepkegyűjteménye.

Buschman Ferenc Microlepidoptera-gyűjteménye főleg a Mátra-vidék területéről származik.

Podlussány Attila amatőr rovarász, korábban a Természettudományi Múzeum nyomdájának vezetője. Bogárgyűjteménye Jablonkay működése óta a legjelentősebb gyarapodás a rovargyűjteményben.

Zöld Lajos (1918–1981) amatőr lepkészként járult hozzá jelentősen a Bükk hegység lepkefaunájának megismeréséhez. Gyűjteményének jelentős része a Mátra Múzeumban található.

Malakológiai gyűjtemény

Bába Károly (1935–2007) zoológus, főiskolai tanár. Malakológiai kutatómunkája az ország szinte minden tájegységét felölelte. Gyűjteményének Bükk hegységi cölógiai anyaga valamint egy kisebb tengeri gyűjtemény található meg a Mátra Múzeumban.

Drimmer László (1925–2009) festő, grafikus, 1992-től fizetetlen preparátor-ként dolgozott a Magyar Természettudományi Múzeum csigagyűjteményében. Számtotevőek hazai és külföldi gyűjtései (Vietnam, Ciprus, Jugoszlávia, Kréta).

Németh László amatőr gyűjtő, puhatestű-anyagának jelentős része unikális, hiszen gyűjtött taxonjai szűk területen élő bennszülött (endemikus) fajok.

Ottó Lajos (1911–1995) műszaki tisztviselő. Érdeklődése elsősorban a tengeri csigák és kagylók gyűjtésére irányult.

Richnovszky Andor (1932–1993) a magyar malakológia sokoldalú, kiváló egyénisége; pedagógus, tudományos kutató, a *Soosiana* malakológiai folyóirat szerkesztője. Hazai gyűjtéseinek és tengeri gyűjteményi anyagának egy jelentős része a múzeumban található.

INTÉZMÉNYI ÁTSZERVEZÉSEK HATÁSA

Az elmúlt évtizedek intézményi átszervezése is jelentős gyarapodásokat eredményezett a gyűjteményekben. Korábban említettük, hogy 1965-ben Jablonkay József lepidopterológus (lepkész) az egri múzeumból a teljes gyűjteményi anyaggal Gyöngyösre került át, ami az entomológiai gyűjtemény alapját képezte.

A másik jelentős változás, az őslénytani gyűjtemény átkerülése a Dobó István Vármúzeumból. 1985-ben a Heves Megyei Múzeumi Szervezeten belül történt át-

szervezést követően került az akkor még a szervezethez tartozó Mátra Múzeumba a neves egri autodidakta gyűjtő paleontológiai anyaga. Elsősorban, az Északi-középhegységből származó gyűjtemény a paleozoikumtól a kainozoikumig terjedően felöleli az ismert paleobotanikai és paleozoológiai lelőhelyek anyagait. A kb. 90 ezres darabszámú gyűjtemény olyan nemzetközileg is jelentős lelőhelyek anyagát tartalmazza, mint az egri Wind-féle téglagyár rétegsorának növény és állatmaradványai, az Eger melletti Kiséged alsó oligocén növényei, a nagyvisnyói paleozoos üledékek tengeri faunája, vagy a fiatalabb harmadidőszaki flórák lelőhelyeinek anyaga (KORDOS & SZAKÁLY 1985, KORDOS 1985, FÜKÖH 1991). A gyűjtemény külön értéke, hogy hozzá tartozik az a több száz oldalas (12 kötetnyi + lapok) kézirat, amelyben Legányi gyűjtéseit, a gyűjtött anyagát, lelőhelyeinek ismertetését, az anyag feldolgozását végző szakemberekkel folytatott levelezését hagyta az utókorra. A gyűjtemény számos típuspéldányt is tartalmaz (FÜKÖH 1981, FÜKÖH & VARGA 1988) és mind a gyűjtemény, mind a kézirat napjainkig tartogat feldolgozásra váró részleteket.

A MÚZEUM TERMÉSZETTUDOMÁNYI GYŰJTEMÉNYEI A 2012-ES ÉVBEN

2012-ben a hazai múzeumi struktúra központi átszervezésének eredményeként a Mátra Múzeum, mint önálló működési engedéllyel rendelkező tematikus múzeum fiáláléként integrálódott a Magyar Természettudományi Múzeumba. A nap-

3. táblázat. A Mátra Múzeum gyűjteményeinek példány és tétel száma 2012-ben
Table 3. Number of items and specimens kept in the Mátra Museum in 2012

Gyűjtemény <i>Collection</i>	Példányszám <i>Number of specimens</i>
Őslénytani gerinces és gerinctelen egyedi és szekrénykataszteri nyilván- tartású gyűjtemény <i>Palaeontological collections (Vertebrate and invertebrate)</i>	19 350 tétel
Botanikai gyűjtemény <i>Botanical collections</i>	13 150 lap
Puhatestűek gyűjteménye <i>Molluscs collection</i>	71 872 tétel
Rovargyűjtemény <i>Insect collection</i>	
Alkoholos anyag <i>in alcohol</i>	11 728 tétel
Száraz preparátum <i>dry</i>	269 499 db
Gerincesek gyűjteménye (Montírozott, illetve bőrbe tömött gerincesek, alkoholos hal, kétéltű, hüllő-preparátumok, emlős- és madárcsontok) <i>Vertebrate collection (mounted specimens, study skins, bones)</i>	16 046 tétel

jainkban is folyamatosan gyarapodó gyűjtemény, mely ma a második legnagyobb hazai természettudományi kollekciónak, 401 595 tételt tartalmaz, mely példányszámát tekintve több milliós nagyságrendű (3. táblázat).

A gyűjtemények a múzeum 2009-ben befejeződött felújítási programjának eredményeként korszerű raktárakban kerültek elhelyezésre. Jelenleg a fő hangsúly a nyilvántartási munkákra helyeződött, melynek eredményeként hamarosan a teljes gyűjteményi anyag adatbázisokba rendezve áll majd a kutatók rendelkezésére.

* * *

Acquisiton strategy of the Mátra Museum regarding the natural history collections over the past 50 years (1966–2016)

Levente FÜKÖH

*Mátra Museum of the Hungarian Natural History Museum,
Kossuth Lajos utca 40, H-3200 Gyöngyös, Hungary. E-mail: levente.fukoh@gmail.com*

Abstract – The Mátra Museum (presently the Mátra Museum of the Hungarian Natural History Museum) has focused on the development of the natural history collections ever since its foundation. Its acquisition strategy is also adapted to this purpose. Besides the organized collecting activity of its employees, the museum has also put an emphasis on targeted purchases. Another significant means of enriching the collections is presented by donations. In several cases, reorganizations taking place in the history of the museum also resulted in a remarkable extension of the collection's profile.

Key words – Museum, Hungary, Gyöngyös, Mátra Mts, natural history

INTRODUCTION

Natural historical collections always had a priority in the history of the Mátra Museum established in 1887 and reorganized between 1951 and 55. Already at the foundations, the executive board aimed at the complete geographical coverage of the country. According to a note, the natural history collection accounted for 60.7% of the whole collection in 1903. Unfortunately, several reorganizations, conflagrations and eventually the 2nd world war took their toll on the collection almost completely annihilating it repeatedly. At the reorganization, the objective was to create a museum primarily focused on natural history. However, contemporary cultural politics did not approve of this purpose and recommended the formation of the museum complying with the general concept of those times

representing all 5 museological fields (archaeology, local history, folklore, arts and sciences). The fact that it still turned out to be focused on natural history was largely due to István Kovács, who worked in the Museological Department of the Ministry of Public Education at the time and both regarding his educational and occupational background was a natural history museologist. Thanks to this and other factors, in the exhibition opened in 1957 natural history played main role and its professional background was contributed to by experts such as Pál Jakucs (who wrote the scenario) who worked at the Botanical Collection of the Natural History Museum at the time.

Gyula Nagy was appointed as the head of the Museum in 1964. As a full time employee, he followed the previously chosen path of primarily developing the scientific activities of the Museum. To this end, József Jablonkay lepidopterologist was hired in 1957 and he thus shifted his workplace from Eger to Gyöngyös. He can be regarded as the founder of the entomological collection of the Mátra Museum. Due to his efforts, the entomological collection started a rapid growth. Besides his own collecting activity (that yielded 615 species between 1965 and 67 as published in his autobiography), he achieved it that the Lepidoptera collection of his former colleagues was transmitted to Gyöngyös from Eger along with an entomological material of great importance to the history of science.

A few years after the arrival of Jablonkay, two other researchers were hired to the natural history collection (Varga András and Solti Béla) thus giving rise to the development of novel fields of expertise, namely, molluscs and vertebrates.

In 1985, reorganization brought about another significant change in the history of the Museum belonging to the Heves County Museological Organization. This brought an internationally renowned paleontological collection to Gyöngyös. Along with this event, the direction of the museum was placed in the hands of paleontologist Levente Fűköh and was shortly followed by the hiring of other experts (entomologist Mariann Földessy, botanist Károly Bánkúti). Besides the museologists, two collection managers were also appointed and then professional staff was again enlarged by another entomologist (Tibor Kovács). This team provided an appropriate basis for the development of the collections along well-organized research programmes. Collecting activities reached well beyond the area of the Mátra Mts., covering the entire territory of Hungary and in some cases even venturing across the border.

From the 2010s onwards, the personnel of the Museum changed fundamentally as a result of retirements and reorganizations.

In the following section, we give a brief overview of several decades of acquisitions highlighting the most influential additions to the collections which made the Mátra Museum the second largest public collection of natural history in Hungary during the past 50 years (FÖLDESSY & FÜKÖH 2013).

MUSEOLOGICAL COLLECTIONS: LANDSCAPE RESEARCH AND THEMATIC SCIENTIFIC SURVEYS

By 1976, the conditions were appropriate to plan a complex research program for the Mátra Museum. On 28th October, a meeting was called in order to discuss the theme of *The natural landscape of the Northern Mountain range* discussing the arguments for its implementation as well as its methodology. The meeting was attended by 24 experts from 10 different institutes as well as 3 private researchers. The foundations of the concept were laid down by István Kovács, the deputy director-general and lead consultant, and Tamás Pócs botanist in their speeches. Collecting and processing activities started in the spring of 1977 with the participation of 34 researchers (VARGA 1978–79) and lasted almost for 10 years, until 1986. Regarding some taxa, collecting and processing is still ongoing. Participants publish their results in the *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis*, the first volume of which was printed in 1972.

As a result of the landscape-scale research, five supplement volumes were published so far, some are thematic monographs compiling the efforts of several decades (TÓTH 2008, 2009, 2012).

The enlargement of the scientific staff described above also contributed to the launch of new thematic surveys partly financed from the institutional budget and partly from different grants provided to the researchers (OTKA, NKA).

By means of the so-called *Holocene Programme*, the younger quaternary sediments of Hungary and the biostratigraphical examination of their Mollusca fauna was started. It primarily focused on the young areas of the Transdanubian region. This work significantly enlarged the geographical coverage of this field of research which previously concentrated on the area of the Bükk Mts. During the decades, this work resulted in the creation of one of the most significant quaternary mollusc collections consisting of almost 6,000 items.

Between 1985 and 2014 the Museum was also one of the headquarters for malacological research in Hungary, publishing the Malacological Newsletter and a book summarizing the results of quaternary research, *Quaternary Malacostratigraphy in Hungary* (FÜKÖH *et al.* 1995).

Entomological and recent malacological collecting activities were carried out at several locations across the country, mostly targeting grasslands and wetlands. The main aim of this work was to survey the fauna of national parks and other protected areas. The Mátra Museum could by this means participate in the programmes launched by the Hungarian Natural History Museum: the Szigetköz-survey, the exploration of the Danube-Drava National Park, the Hanság-survey etc. These projects made it possible to create additional collections such as the Heteroptera collection (presently containing about 30,000 specimens), and

the Odonata collections (exuvia and larvae). The success of the latter is supported by the fact that the *Odonata – stadium larvale* publication was temporarily published as a journal specialised in this very area of research. Another speciality among the outputs is a collection compiled of the signs of gnawing by longhorn beetle larvae, presently on show in the permanent exhibition.

In the vertebrate collection, the compilation of a specific comparative bone collection was also under way on top of the acquisition of mounted specimens and study skins. The bone collection has already provided the basis for the publication of a monograph on comparative osteology of small European falconids (SOLTI 1996).

No further details on the collecting and processing activities of the museum staff are provided here, as these aspects are routinely reported in museological and other scientific journals of the relevant field of research.

EXCEPTIONAL COLLECTIONS FOR MUSEOLOGY AND THE HISTORY OF SCIENCE

One specific activity of the museum both academically and collection-wise was the acquisition of school collections (entire or partial). One of the objectives of the museum's acquisition strategy was to revise the natural history collections found in the schools of Heves County. One reason for this was the maintenance aspect on which museological staff could advise and provide practical assistance if needed. Another reason was to offer appropriate storage conditions on the long term for those collections which surpass the level of school education or bear specific importance due to their professional or historical value. The museum's appeal was answered by the revision of several school collections and many of them yielded valuable museological assets, like specimens of locally extinct or nearly extinct bird species (rose-coloured starling, sand-grouse, little bustard etc.) as well as specimens representing tropical species so far not represented in the museum's collection or an entomological collection of great significance for the history of science. The schools were keen on the relocation of the rare items of high museological value. The main results of this process were the following.

The entomological collection of Radó Kempelen (1815–1892)

As of today, the Coleoptera and Lepidoptera collections of Radó Kempelen – grandson of Farkas Kempelen, honoured Hungarian polyhistor – are among the most valued assets of the Mátra Museum.

Besides his professional occupation as a financial clerk, Kempelen grabbed every opportunity to invest his efforts into natural history and entomology as a

pastime. Among others, he kept in touch with several contemporary naturalists such as botanist Lajos Haynald. Their professional relationship turned into a life-long friendship (POZDER 1982–83).

After his retirement, Kempelen devoted all his time for natural sciences. According to his letter written on 18th February 1886, he donated his entomological collection consisting of 3716 specimens of 1246 Lepidoptera species and 10,365 specimens of 3291 Coleoptera to the Gymnasium of Eger.

The rough-fated collection was eventually saved from imminent doom by entomologist József Jablonkay in 1963. The Kempelen material was transmitted into the collections of the Mátra Museum. Unfortunately, the items did not bear the collecting location, but still, the material is of outstanding value for the history of science.

One species safeguards the memory and the name of Kempelen for ever: the butterfly *Melitaea kempeleni* Aigner-Abafi 1906.

The legacies of Salamon János Petényi (1799–1855)
and Ede Czynk (1851–1899)

During the revision of high school collections, a specimen of Montagu's harrier (*Circus pygargus*) was brought to the Mátra Museum. As it turned out, it used to belong to the collection of Salamon János Petényi, the founder of ornithology in Hungary. The preparation was labelled with a former scientific name:

Falco cineraceus juv.
in transitu 30 april 827
in Tapjo-szent-márton
Petényi

As every other specimen prepared by Petényi and then kept in the collection of the Hungarian Natural History Museum were destroyed by fire in 1956, his is the single bird preparation attributed to him that still exists. There is no label on the other specimen of the collection, a hen harrier (*Circus cyaneus*) but expert opinions on the preparation technique support the assumption that this bird was also part of the Petényi collection.

The remains of the collection (58 items) of another renowned ornithologist, Ede Czynk were also found in a high school collection. Every preparation (birds and small mammals) bear printed labels with the signature of their collector, Ede Czynk (SOLTI 1977).

The herbarium of Dénes Gotthárd (1905–?)

From a museological aspect, Dénes Gotthárd (1905–?), self-educated botanist must be mentioned as one of the founders of the plant collection of the Mátra Museum.

Dénes Gotthárd joined the *Natural landscape of the Northern Mountain Range* programme in 1979. As a start, he donated 2000 herbarium pages to the museum and, in 1992 the remainder of his plant collection consisting of 12,000 pages (30,000 items altogether) embracing nearly 70% of the Hungarian flora (BÁNKUTI 1999). His collecting activities were mostly carried out in the mountains of the Pilis, the Mátra, the Bükk, the Börzsöny, the Vértes, the Budai mountain range, the Visegrádi mountain range, the Mt. Naszály as well as in the lowland region of Ócsa and Dabas. His collection also held foreign materials as a result of international exchange. The publication of the so far unpublished data on the collection started after processing, at the end of the 1990s (BÁNKUTI 1999) and is still ongoing today.

DONATIONS

Besides the school collections, there were several others that the collectors or their heirs donated to the museum or were purchased at a nominal price. Among these there are plant collections, entomological, vertebrate and mollusc collections with various number of items which are not distinguished as separate collections but are included in the main collection of the Mátra Museum. Table 1 lists the major acquisitions while all minor enrichments were reported in the annual report of the museum.

COLLECTIONS OBTAINED BY PURCHASE

Several significant collections were obtained by means of purchase. The financial resources were most often provided by the National Cultural Fund (NKA). The collections of Imre Pátkai were purchased by financial support of the ministry while the Coleoptera collection of Attila Podlussány was acquired by means provided by the NKA and the Friends of the Mátra Museum Society (Table 2).

THE IMPACT OF INSTITUTIONAL REORGANIZATIONS

The institutional reorganization of the last decades resulted in a significant enrichment of the collections. As we have mentioned it above, in 1965 lepidopterologist József Jablonkay was transferred from Eger to Gyöngyös along with the entire collection that was to become the foundation of the entomological collection of the Mátra Museum.

Another remarkable change was the transmittance of the paleontological collection from the István Dobó Castle Museum. The material compiled by Ferenc Legányi, a renowned self-educated collector of Eger was transmitted to the

Mátra Museum in 1985, following the reorganization within the Heves County Museological Organization of which the Mátra Museum was a member institute at the time. The material mostly consisted of items collected in the Northern Mountain range of Hungary, embracing material from the Paleozoic to the Cenozoic originating from well-known paleobotanical and paleozoological localities. The collection of about 90,000 items also includes material significant at the international level such as the zoological and botanical remnants from the layer sequence of the Wind brick factory in Eger, lower Oligocene plants from Kiséged near Eger, marine fauna elements from the paleozoological sediment from Nagyvisnyó, and the floristic collections of the younger tertiary localities (KORDOS & SZAKÁLY 1985, KORDOS 1985, FÜKÖH 1991). An additional asset of this collection is a several-hundred-page manuscript (12 volumes plus independent pages) consisting of the legacy of Legányi on his expeditions, the material collected by him, the description of the localities he worked at and the correspondence he had with the experts processing his material. The collection includes several type specimens (FÜKÖH 1981, FÜKÖH & VARGA 1988) and both the collection as well as the manuscript holds unprocessed details.

NATURAL HISTORY COLLECTIONS OF THE MUSEUM IN THE YEAR 2012

In 2012, due to the central reorganization of the institutional structure of Hungarian museums, the Mátra Museum – a so far independently operating thematic institute – was affiliated into the Hungarian Natural History Museum. The collection that is continuously being enriched is the second largest of Hungarian natural history collections consisting of 401,595 items and millions of specimens (Table 3).

The collections, following the renovation of the museum which was terminated in 2009 are now kept in a modern storage space. Presently, the emphasis is on record-keeping tasks shortly resulting in a database accessible for researchers and including the collections in their entirety.

IRODALOM – REFERENCES

- BÁNKUTI K. 1999: A Mátra Múzeum herbáriuma – a Gotthárd-gyűjtemény I. (Pteridophyta, Gymnospermatophyta, Monocotyledonopsida). (The herbarium of the Matra Museum – the Gotthárd collection, part one Pteridophyta, Gymnospermatophyta, Monocotyledonopsida). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 23: 103–141.
- BUSCHMANN F. 2003: A Mátra Múzeum molylepke-gyűjteménye I. Micropterigidae – Gelechiidae (Microlepidoptera-collection Musei Matraensis; Micropterigidae–Gelechiidae). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 27: 267–287.
- BUSCHMANN F. 2004: A Mátra Múzeum molylepke-gyűjteménye II. Limacodidae – Tortricidae (Microlepidoptera Collection of Matra Museum; Part 2. Limacodidae–Tortricidae). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 28: 219–242.
- BUSCHMANN F. 2004: A Mátra Múzeum molylepke-gyűjteménye III. Choreutidae – Pyralidae (Microlepidoptera Collection of Matra Museum; Part 3. Choreutidae–Pyralidae). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 28: 243–272.
- CZAJLIK P. 1983: Dr. Véghelyi Lajos gyűjteménye: faunisztikai adatok Magyarország gerinces faunájához 1915–1940 I. Pisces – Halak; Amphibia – Kétéltűek; Reptilia – Hüllők; Aves – Madarak). (Dr. Lajos Véghelyi's collection: faunistical data on Hungary's vertebrate fauna, 1915–1940. I. Pisces, Amphibia, Reptilia, Aves) – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 8: 173–176.
- CZAJLIK P. 1986: Dr. Véghelyi Lajos gyűjteménye: faunisztikai adatok Magyarország gerinces faunájához II. (Mammalia: Insectivora, Chiroptera). (Dr. Lajos Véghelyi's collection: faunistical data on the vertebrate fauna of Hungary, 1915–1940 II. Mammalia: Insectivora, Chiroptera) – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 11: 139–153.
- FÖLDESSY M. & FÜKÖH L. 2013: The 125-year history of the Mátra Museum. – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 105: 367–378.
- FÜKÖH L. 1981: Az egri múzeum őslénytani típusanyaga. Paleobotanika I. (Paleontological type-material from the collection of the Eger Museum. Paleobotany I.) – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 7: 153–160.
- FÜKÖH L. 1991: The Paleontological Collection of the Matra Museum. In: VITALIS Gy. & KECSKEMÉTI T. (eds): Museums and Collections in the History of Mineralogy, Geology and Paleontology in Hungary. – *Annals of the History of Hungarian Geology, Special Issue* 3: 301–305.
- FÜKÖH L. & KROLOPP E. 1989: Gebhardt Antal pleisztocén malakológiai anyagának revíziója és értékelése. (Revision and re-evaluation of A. Gebhardt's pleistocene malacological material.) – *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 33: 43–51.
- FÜKÖH L., KROLOPP E. & SÜMEGI P.: Quaternary Malacostratigraphy in Hungary. – *Malakológiai Tájékoztató (Malacological Newsletter), Supplementum* 1: 113–198.
- FÜKÖH L. & VARGA A. 1988: Cretaceous and eocene corals in the collections of Mátra Museum. – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 13: 5–11.
- JABLONKAY J. & VARGA A. 1984: Megemlékezés Antal Istvánról (1928–1981) [In memoriam István Antal 1928–1981]. – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 9: 7–8.
- KORDOS L. & SZAKÁLY M. 1985: Legányi Ferenc munkássága a Természettudományi Múzeum Paleobotanikai gyűjteményének tükrében. (The activity of Ferenc LEGÁNYI, as reflected by the Paleobotanical Collection of the Natural History Museum of Hungary). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 10: 1–4.
- KORDOS L. 1985: Legányi Ferenc munkássága az ősgerincek gyűjtésében. (LEGÁNYI Ferenc as a collector of paleovertebrates). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 10: 5–10.

- POZDER M. 1982–83: Megemlékezés Kempelen Radóról. (In memoriam Radó Kempelen). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 8: 11–15.
- SOLTI B. 1976–77: A Mátra Múzeum madártani gyűjteménye I. (Pátkai gyűjtemény). Ornithological Collection of the Mátra Museum. Part I. – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 9: 149–165.
- SOLTI B. 1977: Petényi János Salamon és Czzyk Ede gyűjteményeinek maradványai. (The remains of János Salamon Petényi's and Ede Czzyk's collection.). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 4: 131–134.
- SOLTI B. 1996: The Comparative Osteomorphological Study of the European Small-statured Falcons (Aves: Falconidae). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 21: 3–282.
- SOLTI B. 1989: Gyűjteményalapítóink, Prof. José Hidasi. (Founders of our collection: Prof. José HIDASI). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 14: 5–7.
- SOLTI B. 2002: A Mátra Múzeum madártani gyűjteménye II. (Hidasi-gyűjtemény). (Ornithological Collection of the Mátra Museum. Part II.). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 26: 345–350.
- SOLTI B. 2010: A Mátra Múzeum madártani gyűjteménye III. Németh Márton tojásgyűjtemény. (The ornithological collection of the Mátra Museum III Márton Németh's egg collection). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis, Supplementum* 5: 1–275.
- TÓTH S. 1012: A Mátravidék fürkészlégy faunája (Diptera: Tachinidae). (The Tachinid fauna of the Mátra Region (Diptera: Tachinidae). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis, Supplementum* 6: 1–194.
- TÓTH S. 2009: A Mátravidék csípőszúnyog faunája (Diptera: Culicidae). (Mosquito fauna of the Mátra Region (Diptera: Culicidae). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis, Supplementum* 4: 1–136.
- TÓTH S. 2008: A Mátravidék zengőlégy faunája (Diptera: Syrphidae). (Hoverfly fauna of the Mátra region (Diptera: Syrphidae). – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis, Supplementum* 3: 1–152.
- VARGA A. 1987: Gyűjteményalapítóink: Gotthárd Dénes. [Founders of our collection: Dénes Gotthárd]. – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 12: 7–8.
- VARGA A. 1978–79: A Mátra Múzeum táj kutatási programjáról. (Über das Program der Landschaftsforschung des Mátra Museums.) – *Folia Historico-naturalia Musei Matraensis* 5: 147–149.